

Simona Kuncová

Edice rukopisu Jana Nepomuka Štěpánka z roku 1806

Překlad zpěvohry o dvou jednání Honza Kolohnát z Přelouče, díl druhý
(text Johann Maxmilián Czapek, hudba Vinzenz Maschek, Praha 1797)

Obsah

Úvod	3
Transkripce rukopisu	7
Ediční poznámka	41

Edice vznikla v semináři Katedry divadelní vědy FF UK a byla zpracována pod vedením doc. Aleny Fidlerové (FF UK) pro Kabinet pro studium českého divadla.

Předkládaná verze je pracovní, uvítáme doplnění a podněty na adrese *sim.kuncova@seznam.cz*

Předložený elektronický dokument vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Institut umění – Divadelní ústav (DKRVO 2017, MK000023205).

Úvod

Druhý díl hry *Honza Kolohnát z Přelouče* byl poprvé uveden na jeviště 7. ledna 1797 hereckou společností Vlastenského divadla (tehdy působící v Divadle u Hybernů). Jednalo se o uvedení německého originálu pod názvem *Hanns Klachel von Przelautsch, zweiter Theil, Eine komische Oper in zwei Aufzügen*, jehož autorem byl Johann Maxmilián Czapek, hudbu složil Vinzenz Maschek. Stejný soubor uvedl 7. května téhož roku český překlad hry pořízený Václavem Thámem. Tento překlad se však bohužel nedochoval. V roce 1806 byl druhý díl *Honzy Kolohnáta z Přelouče* přeložen podruhé, tentokrát Janem Nepomukem Štěpánkem. Jevištní premiéra této verze se uskutečnila 22. června 1806 ve Stavovském divadle.

Překlad se dochoval ve Štěpánkově rukopise z roku 1806. Je uložen v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze (Č 407). Plný název díla zní: *Honza Kolohnát z Přelouče, díl druhý. Směšná zpěvohra v 2 jednáních zčeštěná od Jana Nep. Štěpánka*. První vydání této hry připravil už v roce 1925 Čeněk Zíbrt, který uveřejnil transkripci textu v časopise *Český lid*.¹

Zpěvohra, kterou roku 1806 přeložil z německého originálu Jan Nepomuk Štěpánek, není jediným příběhem o Honzovi Kolohnátovi, který se na pražských jevištích objevil. Jsou známé celkem čtyři divadelní kusy, jejichž hlavní postavou je tento rázovitý Přeloučan. Autorem první hry o Honzovi Kolohnátovi byl Karl Franz Guolfinger von Steinsberg (první uvedení 20. prosince 1795). Hra pojednává o nezdaru námluv Honzy Kolohnáta v Praze. Roku 1796 se Guolfinger von Steinsberg stal ředitelem činohry Nosticova divadla, pro nějž o rok později napsal volné pokračování hry pod názvem *Die Zwey Klachel von Przelautsch oder der Fasching in Prag*. Uvádění tohoto pokračování bylo po první repríze zakázáno cenzurou, není však zřejmé z jakého důvodu, protože text se nedochoval. Autorem hudby obou kusů byl Vincenc Tuček. Následovalo uvedení tzv. druhého dílu autorů Czapka a Maschka, jehož děj (na rozdíl od hry uvedené v Nosticově divadle) navazuje na události z prvního dílu. Czapek a Maschek jsou autory i třetího závěrečného dílu her o Honzovi Kolohnátovi. Třetí díl s názvem *Die Hochzeit auf dem Lande, oder Hans Klachel*

1 ZÍBR, Čeněk. Honza Kolohnát v Přelouči. Směšná zpěvohra J. N. Štěpánka r. 1806. In *Český lid* 25, 1925, č. 8, s. 306–320.

dritter Theil, ein komisches Singspiel spojují s předchozími díly však jen postavy Honzy Kolohnáta a jeho otce. Hra měla premiéru 3. března 1797 ve Vlastenském divadle v německo-české verzi.

Oproti německému originálu Johanna Maxmiliána Czapka je Štěpánkuv překlad výrazně kratší. Zkrácení dosáhl především vypuštěním několika kupletů a zeslabením dějových linek vedlejších postav. Postavy Štěpánek přebírá z originálu všechny kromě učitele psaní a čtení (ein Informator), učitele tance (ein Tanzmeister) a učitele hudby (ein Musitus), kteří přicházejí vzdělávat Honzu Kolohnáta. Štěpánek je sice v textu zmiňuje, ale na scénu je nepřivádí. V německé i české verzi vystupují tři milenecké páry. Zatímco Czapek důsledně vykresluje příběh každého z nich, Štěpánek se soustředí na vztah Honzy Kolohnáta s děvečkou Márou a dvojici Waldhaima a Loizky a zejména Jana a Nanynky upozaduje. Též výstup mlynáře a jeho vyprávění o ztracené dceři, které je klíčovou scénou pro rozuzlení děje, Štěpánek velmi zjednodušuje. U Czapka je historie celého příběhu mnohem složitější: Mára je mlynářova dcera z prvního manželství, žena mu však zemřela, a tak se oženil podruhé. Žena žárlila, že mlýn zdědí dcera a nikoliv syn, kterého mlynáři porodila ona. Odvedla tedy děvčátko do lesa a mlynáři řekla, že spadlo do vody a utopilo se. Ačkoli syn zanedlouho na to zemřel, žena prozradila mlynářovi pravdu o jeho dceři až na své smrtelné posteli.

Již v německém originálu je u některých replik obou Kolohnátů a jejich služebnictva uveden v závorkách český překlad. To poukazuje ke skutečnosti, že i v německé inscenaci hrané v Divadle u Hybernů tyto postavy mohly čas od času pronést pár slov v češtině. Naopak Bernard, jeho dcera Loizka, služebná Nanynka, baron Waldhaim a jeho sloužící Jan, tedy postavy pocházející z Hamburku, mluví pouze německy. Štěpánek se ve svém textu většinou českých replik z originálu drží nebo je mění jen nepatrně. Německý text Štěpánek nepřekládá doslovně, ale vždy hledá správný český ekvivalent, tak aby byl text co nejsrozumitelnější v české řeči, ale aby byl zároveň zachován smysl německého textu. Především v áriích Štěpánek pro zachování rýmu opouští doslovný překlad a obratně vytváří vlastní verše.

Premiéra druhého dílu *Honzy Kolohnáta z Přelouče* ve Stavovském divadle se časově téměř kryla s dokončením Štěpánkova překladu. Ten na přípravě inscenace zřejmě sám spolupracoval. Jeho rukopis je textovým

podkladem k inscenaci, který zřejmě vznikl zároveň s přípravou inscenace a zohledňoval její potřeby. Štěpánek z originálu přebírá jen nutné množství scénických poznámek, vynechává podstatné poznámky předepisující hereckou akci, rekvizity i podobu kostýmů. Dává tak prostor pro jevištní ztvárnění dle momentální situace Stavovského divadla, které v té době zřejmě nepořizovalo zvláštní mobiliář pro české hry, ale užívalo pro ně toho, co bylo pořízeno pro německá představení. Obsazení českých her ve Stavovském divadle primárně zajišťoval soubor zaniklého Vlastenského divadla. V souboru se zřejmě nenacházelo dostatečné množství kvalitních zpěváků, aby Štěpánek mohl zachovat velké množství kupletů nacházejících se v originálu. Zatímco Czapek nechává zpívat všechny postavy kromě mlynáře, u Štěpánka jsou zpívané pasáže rozděleny pouze mezi oba Kolohnáty, Máru, barona Waldhaima a Jana.

Přes všechna zkrácení Štěpánek nikterak nepozměnil děj německého originálu. Vynechané pasáže jsou pro děj postradatelné, nicméně německý originál působí mnohem kompaktněji, děj na sebe lépe navazuje a jsou zde na rozdíl od Štěpánkovy verze důkladně objasněné motivace postav.

Honza Kolohnát z Přelouče

Díl druhý
Směšná zpěvohra v 2 jednáních,
zčeštěná od Jana Nep[omuka] Štěpánka,
vlastenského her zpisovatele při divadle stavovským v Praze.

Osoby

Bernard, kupec

Lojzka, jeho dcera

Nanynka, její služebné děvče

Baron z Waldhaimu, Lojzky milovník

Jan, jeho sloužící

Kryštof Kolohnát

Honza Kolohnát, jeho syn

Vašek

Máňa

Starý mlynář

Sloužící

Muzikanti

Jednání jest v Přelouči

Jednání 1.

Plac v Přelouči, vzadu Kolohnáta dům

Výstup 1.

Kryštof s jeho čeledí vyšperkovanou přijde ze svého domu, muzikanti s nima.

Introductio

Kryštof: Tak chci nevěstu přivítati,

vy, muzikanti, pojdte sem,
srdce se jme třepetati,
kterak dychtivý po ní jsem.

Ty, Mikši, se postav ke bráně,
u plotu, Kubo! čekej na ně,
vy všichni uši nastavte,
okolo mě se postavte.

A já sám se chci postaviti
do prostředka mezi vás sem,
komuž to nelze světlé býti,
že já starý Kolohnát jsem?!
Nechte svadební písně hlučet
a vaše inšrumenty zvučet, [p. 4]
a když budou mět již přijít,
chceme jim hned protí vyjít.

Není předc nic přes moudrost, ty budou koukat, až mě tak vyšvihnuté-
ho spatřeji. Ale dobře je to tak, Pražáci myslují, že jen oni zdvořilí jsou,
oni ale zapomněli, že starý Kolohnát ještě v Přelouči jest. A můj Hon-
za, to je chlap, celý Kolohnát jako jeho otec.

Aria

Můj pradědek, ten byl Kolohnát,
můj otec měl tuž podobu,
tak já zůstanu též Kolohnát,
držím se starých způsobů.
Bohatšího není v Přelouči,
jako já jsem. Prodávám
máslo, sejr, sirky a louči,
vejdělek stranou ukládám.
Mikši! jdou již?

Mikeš: Ne pane! já nic nevidím. [p. 5]

Kryštof: Hm! to by byl prožluklý kousek, aby dnes zas nepřišli, včera nepřišli, a předvčírem také ne, a již před čtyrma dníma přijít měli. Aha! tu přichází pan Bernard! Šťasný dobrý jítro, pane Bernarde!

Výstup 2.

Bernard, předešlí

Bernard: Ale u kozla, co pak to zas má bejt? Mně se zdá, u kozla, vy provádíte komedii, a neb jste se, u kozla, zbláznili?

Kryštof: He, he! Vidíte, hnedličko přijde můj Honza se svou nevěstou a s tchánem a já je chci přivítat.

Bernard: To jste se, u kozla, notně přepočítal. – Jak pak jste si to jen mohl pomyslit, že doktor jemu svou dceru dá?

Kryštof: I proč pak né, můj Honza je hezký a má cvoky.¹

Bernard: Peníze? to by ještě byla pohnutka pro lakomého člověka – ale –

Kryštof: Co ale? vždyť já jsem mu portýrovaný² šaty sebou dal, a můj praděd [p. 6] již ty šaty na své svadbě měl a panu doktorovi poslal jsem plnou škatuli koláčů.

Bernard: Ale ten hloupý Kolohnát se tak pěkně choval, u kozla, že se mu všady vysmáli.

Kryštof: Áno, vysmáli! můj Honza nemá taky seno v hlavě.

Bernard: Ale řezanku! Skrátka a dobře – Váš syn nedostal tu nevěstu.

Kryštof: Co? nedostal? hahaha! teď je nouze o hezký mladý lidi, mně se zdá, že by si doktorová dcera mě samého za muže vzala, kdyby mě chtěla. Ale počkejte, pane Bernarde. Tu přichází Vašek, ten nám všechno poví!

Bernard: Jak pak ten sám domů přichází, u kozla?

Kryštof: Nu, jak je Vašku?

Výstup 3.

Vašek, předešlí

Vašek: (*S lahvičkou s lékem*) Na nic, pane! Honza není víc u doktora Zimničky, a jeho dceru také nedostal. [p. 7]

1 Tento výraz použit už v německém originálu hry jako český ekvivalent k německému das Geld (peníze). CZAPEK, Johann Maximilian. *Hanns Klachls zweyter Theil*. 1797, s. 5.

2 Lemované, obšité ozdobami.

Kryštof: Nedostal ji?

Bernard: Hahaha! u kozla!

Vašek: Počkejte, to je celá historije, co vám budu povídat. Chtěli Honzu zastřelit.

Kryštof: Kýholi čerta! zastřelit?

Vašek: Nejaký mladý oficír si vzal tu nevěstu, tu přišel ten starý doktor ke mně a brumlal mně do uší, a já jsem si to na vlas pamatoval.

Kryštof: Tak mluv!

Vašek: (*dává mu psaní a flašku*) Zde máš psaní a medicínu, dones ji tvému pánu, řekni, že je pro blázný! a že mu radím, by svého syna co nejdřív domu vzal, sic že ho musím nechat do bláznírny zavřít. Má dcera je již zaopatřená, protož doved' tvého hloupého Kolohnáta zas do Přelouče k jeho tlusté Máří.

Kryštof: To mě dal vzkázat? Sakrlot, ten lankvarník!³ a to psaní ukaž! co pak je v tom? Přečtete ho, strejčku.

Bernard: Bude bez pochyby také to obsahovat, u kozla (*čte:*) „Pane! Vy jste musil rozum [p. 8] pozbýt, že [jste mohl]⁴ ode mě žádat, bych svou dceru vašemu hloupému synu za ženu dal. Užívejte každý den několik kapek tohoto líku a snad váš stracený rozum opět nabydete. Zimnička.“

Kryštof: Ne, to nemůžu vydržet! Ten nezdárný syn, všecka má naděje, všecka má radost je tatam. Vašku! Kubo! Mikši! jděte proti němu, přiveďte mně ho sem; já toho kluka za nohy pověším.

Bernard: Poslechněte mě!

Kryštof: Nu? a co má být?

Bernard: Vy víte! má dcera Lojzka jest hezká holka, jesli chcete, tak jí dejte vašeho syna za muže.

Kryštof: Vy se mně ještě chcete posmívat?

Bernard: U kozla! dokonce né, dejte sem ruku, ještě dnes bude svadba.

Kryštof: Tak třebas! jemu navzdor nemá Mařu dostat! Vaši dceru si má vzít – a nyní hned chci přípravy k svadbě dělat. (*odejde*)

Bernard: Tím způsobem mně bude zpomoženo, třebas ho ona nechtěla, co škody, on má peníze a oba jsou mladí, však se přec časem svym milovat budou. (*odejde*) [p. 9]

3 Lékař. Štěpánek výraz používá jako překlad německého *der Quacksalber* (šarlatán, mastičkář).

4 V rukopise tato slova vzhledem k oříznutí stránky chybí (byla nadepsána v rámci písařových úprav nad hlavní text).

Výstup 5. [4.]

Baron Waldhaim, Ján

Waldhaim: Ona, to! výborné děvče.

Ján: Ale kdo pak, jemnost pane?

Waldhaim: Ona, kterou já již tak dávno hledám. Lojzka, Bernardova dcera, kterou jsem v Hamburku seznal. Jene! jakživ bych byl nevěřil, co mě v Praze povídali, že ji v Přelouči naleznou.

Ján: Na mou kuši, pane Barone, já bych to byl nevěřil, že se má přirozenost tak promění. Já jsem vzdy býval nepřítel ženských, a posmíval jsem se těm citedlným srdcím, ale sakulinte, tenkrát mě to také zatopilo. To oko plné ohně, buclaté tváře, usmívající ústa! Hu! já již dostávám laskominy.

Waldhaim: Nech si chuť zajít, chlape, ta kořist jest má, Lojzku já podržím pro sebe.

Ján: Tu kupeckou dcerku? kdo pak o té mluví. Já myslím, ta holka, co tam v poli vedle Lojzky u těch ženců⁵ stála.

Waldhaim: Tak? Jak se mně zdá, tak nás oba jeden střevíc tlačí.

Ján: U čerta! jste vy snad zamilovaný? [p. 10]

Waldhaim: Blázne! již jsem ti řekl, že jsem to již v Hamburku byl.

Ján: Nu! u mě jest právě ten pád, nyní ale jen na to přijde, jak našeho cíle dojdeme. Na mou kuši, mě již samotnému leze ženění do kotrby.⁶

Waldhaim: Kdyby jsme jen věděli, který zde Kolohnátů dům, u toho prej Bernard přebývá.

Ján: Počkejte, zde přichází tak nějaký nemoudrý chlap, ten nám nejspíš bude moct povědít.

Výstup 6. [5.]

Vašek, předešlí

Waldhaim: Říct mě, příteli, kde pak má pan Kryštof Kolohnát svůj dům?

Vašek: Tuhle zrovna naproti.

Waldhaim: Toť je hospoda.

Vašek: Nu arcí.

Waldhaim: Jene! to je dobře, zde chceme zustat.

Ján: Ale má holka! slyš ty! jak pak ti říkají?

5 Žací stroje.

6 Hlava.

Vašek: Mě říkají hloupý Vašek.

Ján: Tehdy, hloupý Vašku! kdo pak je ta druhá holka tamhle na poli?

Vašek: To je naše děvečka, tlustá Mára. [p. 11]

Ján: U čerta! děvečka? tehdy u pana Kolohnáta?

Vašek: Inu arci.

Ján: Výborně! tu to máme oba pohromadě.

Waldhaim: Ještě něco; Jest Lojzka, kupcova dcera, jenž ve vašem domě bydlí, ještě svobodná?

Vašek: Arci, ale teď si ji náš mladý pan Honza vezme.

Waldhaim: Smrt a peklo! opět Kolohnát.

Vašek: Vždyť již měli námluvy. Ale teď mu musím naproti jít. Ades pání, poroučím se. (*odejde*)

Výstup 7. [6.]

Waldhaim a Ján

Waldhaim: Proklatý kousek, mělo by se mně v Přelouči také tak védsti jako mému příteli Feldrovi v Praze, ale my musíme předejít a na lest myslit. Nyní mě něco napadá, Jene! přines z našeho kočáru šavle, my zůstanem v našich kaputách⁷ a budeme se za vojáky vydávat.

Ján: Já nepochopuju.

Waldhaim: Jen jdi a nech mě o to ostatní postarat.

Ján: Dobře! (*odejde a přijde se šavlemi*) Tu jsou.

Waldhaim: Tak! a nyní se chceme za verbíři vydávat. [p. 12] Já jsem Lajtnant Drsný a ty můj kaprál (*opásají své šavle*)

Duetto

Waldhaim } Směle k cíli pokračujme!
Ján }

Waldhaim: Jene! buď jen zmužilý!

Oba: Lásce život odvažujme,
nebudme však zpozdilí!

Waldhaim: Žádná ať se práce spoří.

Ján: Ach, láskou mé srdce hoří.

Oba: Jest mě ustanovené
děvče! kýž pak jsi již mé!
Nesmělý nemůž vyhráti.

⁷ Kabát, svrchník.

Ján: Bohu lásky, přispěj nám.

Oba: Pomoz prostředky poznati,
jak by jsme je dobyli.

Waldhaim: Jaká radost a plesání.

Ján: Jaká rozkoš, radování.

Oba: Kýž mohu tak šťastný být,
to děvče sobě dobýt.

Waldhaim: Tak pojď, chceme do hospody jíti –

Ján: Pohlédněte pak! Co to za hloupého chlapa sem opět přichází? Tent
je nějak divně oblečený!

Waldhaim: U čerta! toť je Honza Kolohnát. Pojď na zpět, toho musíme
pozorovat. (*stoupnou na stranu*) [p. 13]

Výstup 8. [7.]

Honza Kolohnát (dle nové módy oblečený)

Aria

Milí pání se vítají,
já vím, že mě rádi mají!
Jen pohlédněte na mne sem,
že já teď jiný chlapík jsem.
To jsem se v Praze naučil,
jak mě pan doktor poručil.
Já jsem se módy učil znát,
já jsem teď jiný Kolohnát.

Krátký kabátek já nosím,
o ten dlouhý se neprosím.
Nad módu nemůž nic býti,
máte se mnou radost míti.
Kabát má krátký tallie,⁸
já jsem teď celý švalie.⁹
Měl jsem všeliké příhody,
jsem švihák dle nové módy.

8 Výraz tallie převzat z německého originálu hry. Zřejmě se jedná o odvozeninu od slova *der Tall* (pas).

9 Výraz švalie převzat z německého originálu hry. Dále v textu Štěpánek výraz *der Schwallie* překládá českým švihák.

V Praze se krásně šatějí,
vyšvihnutý si chodějí. [p. 14]
Na hlavě klobouk jako věž,
hůl je tlustá jako potěž.¹⁰
Mluvím jiné řeči hezký,
neb z módy již vyšlo český.
Pravím *Monsieur! vous etes un áne.*
To je: jste vy ten krásný pán?

Po německu! wie gehts, Engel?
Jít svou cestou, grober Bengel.
Na vlásky jen: *commé stato.*
Co děláte, můj pantáto?
Vyndá Čech hlavu z okna ven,
tak křičím, kmotře! dobrý den,
já jsem se módy učil znát,
neb jsem teď jiný Kolohnát.

To věřím; v Praze se člověk může něco naučit, ale nyčkon půjdu honem domů a vezmu si svou Mářu. Ta bude koukat, až takového šviháka¹¹ uhlídá. To nejde jinač, v Praze mají všecko ještě lepší; tam nosejí hodinky v puntu¹² na řetízku okolo krku uvázaný. Já jsem si také [p. 15] takový řetízek koupil, ale když jsem hodinky v Praze zastavil, tak jsem si na něj šperšpekt¹³ pověsil. Ale stafraporte! co pak asi můj otec řekne; eh! tomu já něco vomaluju, nebo já jsem teď o moc chytřejší než prve. Čerta, tu jsou dva zas takový jako v Praze. Do těch se hned po francausku spustím. *Je vous schweez bon schur.*

Waldhaim: Haha! *Je vous souhaite! bon jour!* Chce snad pán říct. Onť se výborně vyšperkoval.

Honza: To věřím! však mně to také moc koštovalo.

Waldhaim: Všecko na anglický způsob.

10 Otěž.

11 Zde Štěpánek výrazem švihák překládá výraz *der Schwallie* z německého originálu hry.

12 Šat od krku až po pas, náprsník. Viz JUNGSMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl III. P-R.* Praha: 1837. Vydání první, s. 758. Výraz Štěpánek užívá jako ekvivalent k německému *die Weste* (vesta).

13 Zřejmě monokl (optická čočka na jedno oko).

Honza: To je tak móda.

Ján: Ten pán jistě na kozlu jezdil?

Honza: Co? (*uhodí v obrácení Jána*)

Ján: Nu, nu, to je pravý Kolohnát.

Honza: Hleďme! všady mě ty lidé znají.

Waldhaim: Kde pak pán již všudy byl?

Honza: V celé Praze, to je pravda, tam se je nač podívat. Tu mě tam můj strejček, řezník vedl do toho rozhlášeného sálu – k Sedmi kurfirštům – ó jémine, já jsem myslel [p. 16] že jsem v nebi. Náš kmotr, ten starý invalida, ten dozajista umí hodně na dudy hrát, ale to není nic, těm muzikantům to ještě víc brumčelo, až mně uši od toho zalehaly. Ale ten tanec se mně nelíbil, to já to s mou Mářou lepší znám. Tu se postavějí do řadu, jako kohout proti kohoutu a začnou s nohama dupat, já myslel, že se chtějí prát a chtel jsem je rozehnat, ale tu mně povídal můj strejček: to prej je tanec a tomu říkají *Contratanz*.

Waldhaim: Co ten člověk všecko neviděl!

Ján: Nemoudrý chlap! A jak se vystrojil.

Honza: To máte dobře, a vystrojený byli, obzvláště ženský. Té jedné jsem tvář utřel, protože tuze červená byla, ale ta se na mě podívala. Ale ještě se mně proklatý kousek stal, tu jsem slyšel, že prej v mnohých domých dobrý kafe a dobrý biliard mají, tak jsem šel a nechal jsem si dát porci kafe a kus biliaru k namáčení.

Ján: Proč ne radč celou dlouhou střídu?¹⁴

Honza: Já jsem arci po tom viděl, že to k máčení [p. 17] není, nebo oni na tom hráli. To tam bylo takových tři kuliček, s těmi pořád sem tam strkali, [to] se mně ale nelíbí, já radči doma do bulije.¹⁵

Waldhaim: Řekněte pak mně, přicházíte z Prahy pěšky?

Honza: Inu arci! Vidíte, můj kuň mně zcepeněl. Ale počkejte, já vám musím tu celou historii povídat. Tak byl křik v Praze, že páni – nemůžu si na to zpomenout – jak pak se to jmenuje?

Waldhaim: Blázne! jak pak já to mohu vědět?

Honza: Víte, jak pak se jmenuje ta plátěná střecha, co páni nosejí, když prší?

¹⁴ Prostředek bochníku chleba mezi kůrkami. Viz JUNGSMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl IV. S-U*. Praha: 1838. Vydání první, s. 351.

¹⁵ Karetní hra bulka.

Waldhaim: *Parapluye.*

Kolohnát [Honza]: Ne, jinač, o párání je něco při tom!

Ján: Ah. *Parasol.*¹⁶

Kolohnát [Honza]: Ano! ano! tak tehdy byl křik, že budou pání na *Parasolu* jezdit.

Waldhaim }
Ján } Haha.

Honza: Vy se smějete! Na prutě jsem se dost najezdil, ale na *Parasolu* jsem jak živ ještě neviděl jezdit.

Waldhaim: *Caroussel* snad to byl?

Honza: To je všechno jedno, *Caroussel* nebo *Parasol*. [p. 18]

Waldhaim: Pán nepochopuje nic. *Caroussel* znamená závod: buď na koni, neb v kočáře.

Honza: Toť se rozumí, že na koni. Kočár nemůže sám běhat. Tu jezdili okolo takové dřevené záruby, jeden tam chtěl vždy dřív bejt, než druhý. Tu stál jeden pán vedle mě, a pravil, abych také sebou jel. Sakulajda! já věděl, že můj kuň také běhat umí, dal jsem mu tehdy ostruhu a jel jsem po druhé s nima.

Ján: To asi lidé plácali.

Honza: To věřím. A jeden povídal, čerstvý kuň že nesmí moc žrát, jesli běhat má, já jsem tedy mému 5 dní žádný obrok nedal, a ta mrcha ze žluči udělala mně ten kousek a chtěla mě na vzdor. A teď jsem musel pěšky jít.

Waldhaim: Z jakého pak ohledu jste jel do Prahy?

Honza: Můj otec mě tam poslal, abych se oženil. – Ta jistá se mně ale nelíbila, tak jdu domů a vezmu si mou Mářu.

Ján: U sta hromů! to si necháš zajít.

Waldhaim: Máte Mářu rád?

Honza: To věřím.

Waldhaim: Lituji vás, neb Mářu nedostanete. [p. 19]

Honza: Co povídáte? Mou Mářu já musím dostat, anebo se upálím.

Waldhaim: Vy si máte vzít Lojzku, dceru Bernardovu.

Honza: Tu já nechci.

Waldhaim: Lojzku já miluji, a já si ji také vezmu.

Honza: I s pánem Bohem.

¹⁶ Slunečník.

Waldhaim: Vy se musíte protivit, a já vám potom pomůžu, že Mářu dostanete.

Honza: To bude hezký, a pak budeme mít najednou svadbu.

Ján: Pane! to nejde, já se zblázním samou láskou.

Waldhaim: Mlč! třicet dukátů to spravějí. Jděte, příteli, chci u vašeho otce bydlet.

Honza: Ano, a já mu hned řeknu, že žádnou jinou nechci než Mářu. (*odejdou*)

Výstup 9. [8.]

Ján sám

Ján: Třicet dukátů! ty arci mohou něco spravít. Za třicet dukátů můžu hodně pít, a tak na holku zapomenu.

Aria

U plného džbánku se láska hned mění,
zaženu trampoty na okamžení.

Množí se veselost, množej se radosti,
zapiju pojednou všecky starosti. [p. 20]

Vám mládencům arci bych neměl raditi.

Když to ale předkové mohli činiti,
pívali co děti již líbé víno.

Proč to nemá být též vám dovolíno?

Vy muži, který brumlavý ženy máte,
ať si jenom víno hnedky přinýst dáte.

Nechte je brumlati, když máte víno,
bude vám zajistě hned posloužíno.

Já příkladu rytířů jen následuji,
pivo dělá těžkost, vody nezažiji.

Já miluji holky, chci víno jen pít,
a to má po smrti můj testament být.

(*odejde*)

Výstup 10. [9.]

Máři

Aria

Můj Honza je tak hezounký,
tak jako nevěsta.
A tváře má tak měkounký
zrovna jako z těsta.
Modré oči, hladké líce, [p. 21]
třpytěji se vzdychky více.
Honzík hezký je,
kdy as můj bude.

Výstup 11. [10.]

[Máři, Ján]

Ján Mám tě jednou, ty šelmičko? skrze tebe jsem si již mohl pošvy¹⁷ uběhat, ale teď tě nepustím, pojď sem, sedni si, budeme spolu rozprávět; a kdyby to všechny lidí a třeba čerta mělo mrzet.

Máři: Mně se zdá, ten pán mluví také tak zdvořile jako náš ponocný. Kdo pak je pán?

Ján: Já jsem kaprál, můj poklade! A ty by jsi mohla hezkou Markytánku představovat. Chtěla by jsi si mě vzít?

Máři: Vzít? Já již mám mého zlatého Honzíčka.

Ján: To jsi se po čertech omejlila, tvůj Kolohnát si vzal v Praze doktorovu dceru.

Máři: Je-li pak možná, hledte, jak by mě chtěl uleknout, kdybych to lepší nevěděla.

Ján: Já tebe k zoufání miluji, chceš, abych skrze tebe umřel?

Máři: Počkat jen, já přinesu konev vody a pole [p. 22] [ju] ho, když chce omdlívat.

Ján: Děvče, tebe já mám nerázně rád.

Máři: A já ho nemůžu vystát.

Ján: *(klekne)* Já tě prosím.

Máři: I jít domů. On je blázen.

17 Podrážky.

Quartetto

Ján: Ještě jedno chci uvážiti,
tě prositi o lásku.

Máňa: Přestat pak mě vzdy mořiti,
jít k šípku na procházku!

Ján: Má puknout mé srdce před časem?

Máňa: Jít dále i s jeho špásem!

Ján: Můžeš mě tak zarmucovat?

[**Máňa**]: Vzdy budu Honzu milovat,
neb on jest mladý, hezký,
oči má tak jasný.
A pak tváře jsou tak krásný.
On zná lásky líbý cit.

Ján: Ještě dnes ho chci zabít.

Máňa Co slyším? chceš ho zabít?
nemilosrdný muži!

Ján: Napíchnut má hnedky býti
na mé šavli v rychlosti. [p. 23]
Když mně bude v cestě státi,
budeme se spolu rváti.

Máňa: Jenom mu nic neudělej!

Ján: Tak mně hned tvou ruku podej,
sice ho zaškrťím dnes.
Stáhnou mu z hlavy kůži.

Máňa: Nechat ho, milý muži!

Výstup 12. [11.]

Honza, předešlí

Honza Co, u čerta, to má býti?
Vždyť pak jest tu zas voják!

Máňa: Nech pak se jen obměkčiti.

Honza: Tu jde všechno na opak.

Ján: Já ho na kusy rozsekám!

Honza: Jesli se jen sekat nechám.

Počkej, ty máš utíkati,
já ti chci tu chuť zahnati! (*fláká ho*)

Ján: Jak? co? víš ty, kdo já jsem?

Máňa: Ach Honzíčku! pojd' jen sem!

Ján: Já jsem korporál.

Honza: Tak může jít dál.

 Nechat moji Máňu jít!

Ján: Chci mu jeho hlavu stít.

Honza: Honem Vašku! pojd' sem trošku! [p. 24]

 smlátíme ho jako čočku.

Ján: Napíchnu tě na šavlici!

Honza: Máňo, přines mě vidlici!

 Vzdyť pak jsem já chlapíček,
 v Praze jsem strh copíček.

Výstup 13. [12.]

Kryštof, předešlí

Kryštof: Jaká pračka, jaký křik?

 Co děláte za povyk?

Máňa: Chtejte pak se slitovati.

Ján: Pojd'te mně radč pomáhati.

Ján a Máňa utečou

Honza: Uprch, taškař!

Kryštof: Co pak, ty nezdárný synu! mně všady jen hanbu děláš! co pak zůstaneš až do smrti hlupákem? Já jsem vzdycky myslel, že moudrý jsi.

Honza: Já jsem to také myslel, ale v Praze mě všady říkali, že jsem hňup.

Kryštof: Mám pěknou radost s tebou, pročpak jsi toho vojáka zbil?

Honza: On chodí za mou Maňou, papá.

Kryštof: Co? on papá?

Honza: Není-li pravda? to je hezký, to mě pán [p. 25] doktor naučil, on se také ptal, co dělá papá?

Kryštof: Pan doktor tě měl pěkně za blázna. [Já] vím již všecko, ale já to chci zjinačit, rozumíš? Ty si vezmeš Lojzku, Bernardovou dceru.

Honza: I co, Lojzku?

Kryštof: Ano! a ne jinač, já tomu najednou konec udělám.

Honza: A pročpak né mou Máňu?

Kryštof: Mlč s tvou Máňou! já s tebou dobře myslím, a chci z tebe velkého pána udělat.

Honza: Ale ty velcí pání, otče, mají velký kapsy, ale někdy málo v nich.

Kryštof: Lojzka je bohatá. Ty jsi ji musíš vzít.

Honza: Jak pak, když nemůžu!

Kryštof: Ty musíš.

Honza: Já nechci, nemůžu, a já se radč utopím, jesli Mářu nedostanu. (*odběhne*)

Výstup 14. [13.]

Bernard, předešlí [Kryštof]

Kryštof: Nu, strejčku! můj Honza je již zde.

Bernard: Právě jsem ho, u kozla, viděl, onť celý divoký okolo mě běžel.

Kryštof: Samou láskou.

Bernard: Nu! mluvil jste již s nim? [p. 26]

Kryštof: I ano. Já jsem mu to již vyřídil. Považte [si],¹⁸ chce ten kluk Mářu mít.

Bernard: U kozla, Mářu – to nemůže bejt, on si musí mou Lojzku vzít.

Kryštof: Jak pak, když ji nechce.

Bernard: To nic nedělá, děti musejí poslouchat, když rodiče poroučejí.

Ale, u kozla, tu mě napadá dobrá myšlinka, tím způsobem můžeme vašeho syna nejlepší k tomu donutit.

Kryštof: Jak pak?

Bernard: Jak dlouho jest již vaše nebožka žena mrtva?

Kryštof: Od té doby co umřela.

Bernard: U kozla, vy nejste moudrý – a kdy pak umřela?

Kryštof: Právě v ten den, kde poslední vejprask ode mě dostala. Počkejte, strejčku, já to mám napsaný v kalendáři, abych věděl, jak dlouho mě vzdycky pokoj dala. (*Hledá*) Budou již čtyry měsíce, zrovna na její svátek.

Bernard: To jste jí dal něco pekného vázanýho. Víte tedy, co uděláte?

Kryštof: Dosavád nevím nic! [p. 27]

Bernard: Vy se tehdy obléknete do šatů vaší nebožky ženy.

Kryštof: To musím vzít sukni a čepec.

Bernard: Nechte mě vymluvit, u kozla – vy se musíte za ducha přistrojit, vezmete vaše bílé prostěradlo okolo těla, a tvář si pomazete křídou,

¹⁸ Slovo je v rukopise špatně čitelné. Pro variantu „si“ jsme se rozhodli na základě německého originálu, který zní „denkt euch“.

a pak půjdete k posteli vašeho syna o půlnoci.

Kryštof: O půlnoci? Né, já bych sám dostal strachy psotník.

Bernard: Já budu u dveří stát a pozor dávat – A tu mu musíte říct, že jeho matka jste, a že mu poručíte, aby si mou dceru vzal, sic že ho zaškrtníte.

Kryštof: To půjde, zlatý strejčku, teď to vidím, jak dobrý to je, když člověk moudrý jest. Pojdte, strejčku, chceme všechno připravit. *(odejdou)*

Výstup 15. [14.]

Pokoj kupce Bernarda

Lojzka, Nanyňka

Nanyňka: Proč pak jste tak pořad smutná, Lojzko? upokojte pak se jedenkrát. [p. 28]

Lojzka: Nanyňko! má zpokojenost jest na věky stracená. Ty by jsi měla mého miláčka vidět, já jsem byla tak šťastná v jeho lásce, najednou zmizel a nepřišel již.

Nanyňka: Ale jak pak to možné? Kde pak jste se s ním seznámila?

Lojzka: Ještě před třemi lety byl můj otec mohovitý kupec v Hamburku. Tam jsem ho poznala, on se jmenuje Baron z Waldhaimu. My jsme si přísahli věčnou lásku, můj otec proti tomu nebyl, najednou můj milý zmizel z města.

Nanyňka: A nepřišel již?

Lojzka: Od té doby jsem ho nespatriła. Však slyš, kdo to přichází?

Výstup 17. [15.]

Lojzka, Nanyňka, k tomu Waldhaim, Ján

Waldhaim: Ona to! *(V náručí)* Lojzko!

Lojzka: Waldhaim!

Ján: To již je stará známost, tu já se také musím ohlídnout. Má milá panenka! smím vás vaše jméno žádat.

Nanyňka: Mě říkaji Nanyňka. [p. 29]

Ján: Tehdy! má zlatá Nanyňko! mohla by jste mě mít ráda?

Nanyňka: Vy se mně líbíte.

Ján: Nu tak jsme hotovi, teď to také tak chcem dělat jako můj pán! Nanyňko!

Nanyňka: Můj zlatý – ale já ještě nevím vaše jméno?

Ján: Já se jmenuju Ján. Tak tehdy! Nanynko!

Nanynka: Můj zlatý Jeníčku!

Waldhaim: Já tebe mám opět, Lojzko! A nyní jsi má, žádný mně nemá tebe odejmout. Ty mě snad ještě miluješ?

Lojzka: Já jsem zaslíbená.

Waldhaim: O tom vím, to se spraví!

Lojzka: Můj otec mu dal své slovo, a bude ho držet.

Výstup 18. [16.]

Bernard, předešlí

Lojzka: Milý otče!

Bernard: Nu, rozmyslila jsi se? Však co pak to tu máš za mladého člověka? U kozla! Pane Baron, jste vy to?

Waldhaim: Já jsem to, nejmilejší otče! a přicházím si pro mou nevěstu; dejte nám své svolení a my jsme šťastní! [p. 30]

Lojzka: Nejmilejší otče!

Bernard: Pane z Waldhaimu! u kozla, mě je to líto, ale to nemůže být.

Waldhaim: Tehdy jest má zpokojenost na věky zmařená!

Bernard: Tvrdý osud mě přinutil mé slovo jinému dáti. Příteli, já nejsem již ten bohatý kupec,; jak jste mě v Hamburku znali. Já jsem o mé celé jmení přišel, a musel jsem se z mé vlasti odstranit, a uchýlil jsem se sem.

Waldhaim: Ale má mohovitost vynáší 90 tisíc tolarů. – My všichni od toho můžem živi být.

Bernard: Nyní jest pozdě. Já jsem starému Kolohnátu dal své slovo.

Waldhaim: Ale mladý je proti tomu.

Bernard: U kozla! právě dnes jsem starého přemluvil, aby se jako duch oblékl, a tak mladého přinutil, by si mou dceru vzal.

Waldhaim: To já na sebe vezmu. Jste zpokojen, když to tak daleko přivedu, že Kolohnát své slovo nazpět dá?

Bernard: Od srdce.

Waldhaim: Tak bude všechno dobře! jdu, bych mé předsevzetí vyvedl. (*odejde*) [p. 31]

Lojzka: Milý otče, ó jak šťastnou mě činíte.

Bernard: Jesli starý Kolohnát své slovo nazpět dá, tak se s toho těším tvé štěstí upevnit.

Ján: A my, Nanyenko, jsme taky na suchu.

Nanyenka: Tvá jsem.

Bernard: Tak pojďte! Ať přezvíme, co Waldhaim činit bude. (*odejdou*)

Výstup 19. [17.]

Pokoj Kolohnáta s lůžkem

Honza, Waldhaim

Waldhaim: Jen sem! příteli, jen sem.

Honza: Ale co pak chcete?

Waldhaim: Já jsem vám slíbil, ve vaší lásce nápomocným být. Váš otec to dokonce nechce, aby jste si Mářu vzal.

Honza: To mně také povídal, ale já tu tintěrku nechci, tu kupcovou dcerku.

Waldhaim: Chci vám poradit, jak by jste Mářu dostat mohl.

Honza: I čerta, to by bylo chlapský!

Waldhaim: Tuhle na tu maškaru koukněte.

Kolohnát [Honza]: Stafraporté! vzdyt' má rohy.

Waldhaim: Ta představuje čerta, tu oblečte. [p. 32]

Honza: Ale proč pak to?

Waldhaim: Aby jste čertu, ale né oslu podobný byl.

Honza: Tehdy, když to zde obleču, tak nebudu vám podobný.

Waldhaim: Tak převlečený, budete hledat svého otce o půlnoci, on se vás bude bát.

Honza: Ale já se budu sám bát, já jsem ještě jak živ na čerta nehrál.

Waldhaim: My budeme na blízku, a váš otec udělá z ouzkosti, co sám budete chtít.

Honza: To je pravda! Ale já sám budu mít plné kapsy strachu.

Waldhaim: Jen se oblékněte.

Finále

Waldhaim: Dej pozor, milý čertíčku,

až bude dvanáct zvučet,

postav se do pokojíčku,

pak musíš notně bručet:

„Br, br, ten starý Kolohnát

má svému synu pokoj dát,

sic ho k zemi hned vrhnu,

hlavu mu rychle strhnu.“ [p. 33]
Pak mu pazoury ukážeš,
jazyk na něj vyplázní.
Bát se musí, to dokážeš,
proto že ty čertík jsi.
Brání-li se, tak ho chňapni,
za hlavu ho hnedky lapni.
Bude se o život bát,
pak ti musí Mářu dát. (*odejde*)

Honza: Ach, jaký jsem já chlapíček,
vyhlížím jak čertíček.
Celý černý jako havran,
zrovna jak ďábel vypadám.
Lidé ještě nešli spáti,
co já zde mám tak čekati?
Položím se do postele,
sečkám ještě ve tmě déle.
Ať mě Bůh lásky probudí,
až dvanáct hodin uhodí.
Přichází na mě již spaní,
dlouho trvá to čekání. (*usne*)

Výstup 22. [18.]

Kryštof převlečený

Hodina strašidel již jest odbytá, [p. 34]
koukněte jen, měsíc skrz okno již svítá
a všechno již ve spaní je,
jenom mě ouzkost sužuje.
Jaká bázeň, co teď míním.
Jak to jenom mám udělati,
jak se ho mám to slovo ptáti?
Hařa! hařa, bát se musí!
Duch jsem, strhám tě na kusy!
Neposlechneš, na mou kuši,
vezme ďábel hned tvou duši.
Teď chci kouknout, co dělá.

Má duše je tak nesmělá.
Stávej, Honzo, v této době,
matka tvá přichází k tobě!

Honza: (*se probudí*) Kdo pak to tu dělá ten křik,
to je také nemoudrý zvyk.
Půjdeš hned pryč,
a tak nekřič,
sic tě pošlu ďáblu vstříc.

(*vyskočí z postele, jeden se druhého lekne a křičejí oba dva*)

Výstup 23. [19.]

Všichni ostatní

Bernard: Co pak má ten křik znamenat? [p. 35]

Ženský: Ó Bože! co jest to? duch a čert! My jsme stracený.

Kryštof: Pomozte mně, sic mně sebou vezme.

Bernard: To není žádný duch.

Honza: Ach, zlatý duchu! bodejž tě čert vzal.

Bernard: To není žádný čert. Jistě jsou to nejací zlodějové, neb oba mlu-
vějí. Co zde chcete, opovážliví taškařové?

Kryštof: Jen aby mě ten čert nic neudělal, já radč uteču.

(*Bernard ho chytne a Waldhaim Honzu a strhnou jim maškary.*)

Bernard: Haha! toť je starý pan Kolohnát.

Waldhaim: A tu mladý pan Kolohnát.

Honza: Na mou pravdu, ten duch je můj pantáta.

Bernard: Ale strejčku! co pak jste se zbláznil?

Kryštof: Avšak jste mně to sám radil.

Honza: A já jsem chtěl pantátu přestrašit, aby mě nenutil, bych si Lojz-
ku vzal.

Bernard: Ty ji taky nedostaneš. Můžeš jít kozy pást.

Honza: Pekně děkuju, teda aspoň dostanu mou Mařenku.

Kryštof: Ne, ne! Ty si musíš Bernardovu dceru vzít. [p. 36]

Honza: Já ji nechci!

Kryštof: Mářu dokonce nedostaneš.

Honza: Milý otče, slitování.

Mářa: Slyšte naše bédování.

Kryštof: Ne, ne, ne, nechte mě jít, to nemohu přepustit.

Honza: Oběsím se.

Utopím se.

Zaškrťm se.

Probodnu se.

Kryštof dřív, pak všichni opakujou, až Honza odejde.

Máňa: Jen mě lidé přispějte

a Honzíčka hledejte.

Jistě on se chce zabít,

hledte mně ho ochrániti!

Chceme ho hledat u domu,

u potoka, též u stromu,

tam v zahradě a na poli,

na všech lukách i v oudolí.

Vzhůru lidé za nim jen,

přiveďte ho rychle sem! *(všichni odejdou)*

Konec 1. jednání. [p. 37]

Jednání 2.

Krajina u potoka s stromem

Výstup 1.

Honza s provazem

Aria

Na tom stromě se oběsím,
s provazem se uškrťm,
probodnout se hnedky musím,
hlavou víc nezavrtím.

Co je po tom živobyťi?

Řekněte, co pak je svět?

Kdybych se moh rozlobiti,

tak bych se uškrtil hned.

Neměl bych si arci zoufat,

přec to vážím té chvíle.

Jak ty budou na mě koukat,

když já umřu té chvíle.

A to bude hrozné lermo,¹⁹
počkej, starý tatíčku,
potom již je všechno darmo,
proč mně nedals Mářičku?

Je to přec lechtivá věc s tím věšením, kdybych věděl, [p. 38] že to nebolí,
tak bych to přec okusil, to bych se na mym otci nejlepší pomstil, „Kýholi
čerta!“, řekne on, až mě tak uhlídá se klátit. (*váže provaz na smetvi²⁰*)
Nemám kuráž, a také jsem se to jak živ neučil.

Aria

Měj se dobře, světe líbý,
teď je již na mě čas.
Když se mně jednou zalíbí,
tak přijdu zpátky zas.
Na světě není po mně nic,
nebudu chodit k Máři víc,
a zde hle bude nápis stát,
zde umřel mladý Kolohnát.
A když pak já již mrtvý jsem,
kam mě zakopaji,
na to místo, tam nebo sem?
Co mně za hrob dají?
Na tomto zeleném místě
zahrabaji mě zajistě. (*věší se a větev se zláme a on spadne, v tom
přijdou*)

Výstup 2.

Bernard, Kryštof, Vašek, čeled' [p. 39]

Kryštof: Tu je ten nezdárný kluk, chytte ho a dobře zavřete, aby takový
šibalství netropil.

Bernard: Jen pak jsou, moudrý strejčku!

Čeled': (*se ho chopí*)

Honza: Co pak to zas má bejt, puste mě povídám, nebo vás všechny poplá-
kám.

19 Poplach, povyk, německy *der Lärm*. Štěpánek výraz lermo opisuje z českého překla-
du v německém originále hry. Viz CZAPEK, Johann Maximilian. *Hanns Klachls zweyter
Theil*. 1797, s. 51.

20 Na větvi.

Čeled: Vzhůru, vy musíte s námi.

Honza: I vy darebáci! (*bije je s provazem, až ho chytanou a odvednou*)

Výstup 3.

Bernard, Kryštof

Bernard: U kozla, vy vašeho syna chcete nutit!

Kryštof: Vy nejste moudrý, pane Bernard. On si musí vaši dceru vzít. Naposled by chtělo bejt tele moudřejší než vůl.

Bernard: Hahaha. To máte dobře, vy předc zůstanete jeho otec, u kozla. Ale vy ho snad nechcete udělat nešťastným?

Kryštof: Šťastným ho chci udělat, strejčku, a vy jste mně již jednou slovo dal, tak ho také musíte držet.

Bernard: Jak pak, kdyby má Lojzka umřela?

Kryštof: Tak on přec Mářu nedostane, to by [p. 40] bylo pěkný hospodářství, můj Honza aby si vzal děvku.

Bernard: Když ji ale miluje, u kozla, on z ní může hodnou paní udělat.

Kryštof: Ona je nalezenec a on ji nemá dostat, a kdyby se na hlavu postavil.

Bernard: U kozla, nalezenec má být.

Kryštof: Arci! dozajista, jeden myslivec ji osum mil odtud v lese našel, ona byla sotva tři léta stará, a nemohla říct, kdo otec její jest. Ten myslivec ji vzal sebou, a protože se mně ta holka líbila, tak jsem ji u sebe podržel.

Bernard: Naposled může přec od hodných rodičů být.

Kryštof: Do toho já se nepletu. Ona přec nemá jeho ženou být.

Bernard: Ale, u kozla, váš syn se tak hloupe chová, že mu mou dceru dát nemůžu.

Kryštof: Mlčte! o to jsem se již postaral, že bude za krátký čas moudřejší než vy. Já jsem poslal pro tancmistra, ten ho musí učit tancovat.

Bernard: Ten starý jest ještě větší blázen než mladý. (*odejdou*) [p. 41]

Výstup 4.

Pokoj Bernarda

Waldhaim, Lojzka, Nanynka, Ján

Waldhaim: Lojzko! ty musíš mou být, a mělo by se sto Kolohnátů mně v cestu postavit.

Ján: Nanyňko! ty musíš Markytánkou být, a kdyby se sto kusů²¹ mně na-
proti postavit mělo.

Nanyňka: Jsi to takový hrdina? buď tehdy srdnatý a odveď mě.

Ján: Blázínku! proč pak to? já tebe tak dost časně na krk dostanu.

Lojzka: Waldhaim! já se obávám, můj otec nebude chtít slovo zrušit.

Waldhaim: Tak chceme my to učinit, že ho Kolohnát zrušit musí. Jene! ty
budeš s Honzou mluvit.

Ján: To bude něco pěknýho, já se na to těším.

Waldhaim: Všichni nás zde za verbíři držeji! a my chceme mladého Kolohná-
ta na oko zverbovat, a to starý nedopustí, jen pod tou vejminku ho pro-
pustíme, když on svou Mářu dostane. K tomu starý Kryštof dozajista svolí.

Lojzka: Chceme doufat to nejlepší. (*odejde s Waldhaimem*) [p. 42]

Výstup 6. [5.]

Vašek, předešlý

Vašek: Milý zlatý pane! jdou dolů se mnou, to se nasmějou. Přišli tři pání
z města, náš starý pán pro ně poslal. Jeden je suchý jako smrt a vyhlíží
jako blázen, ten druhý je zas tlustý jako sud a přines basu sebou. A ten
třetí, ten je celý rozervaný a jen pořád skáče, a ty maji mladého Kolo-
hnáta učít, aby byl moudřejší. (*odběhne*)

Ján: To já musím vidět, pojď, Nanyňko! (*odejdou*)

Výstup 7. [6.]

Kolohnáta pokoj

Honza, Mářa, Vašek pak

Honza: Aby jsi věděla, že tě rád mám, tak jsem ti něco z Prahy přinesl.

Mářa: Co pak? Koláče!

Honza: I co koláče! To by bylo něco pěknýho, to není žádná móda víc. Vel-
cí pání neberou žádný koláče víc za present – ty prej si sami napečou,
ale dukáty – Teď hádej! co je to?

Mářa: Šněrovačka? [p. 43]

Honza: Né.

Mářa: Pently?

Honza: Né.

21 Slovem kus se označuje válečné dělo. Viz např. JUNGSMANN, Josef. Slovník česko-ně-
mecký. Díl II. K–O. Praha: 1836. Vydání první, s. 231.

Máňa: Punčochy?

Honza: To všechno není nic, já tak již vidím, že to neuhodneš. Ale dřív musím vidět, máš-li mě ráda, jak pak říkáš.

Máňa: Můj zlatý Honzíčku.

Honza: Tak! Vašku, podej sem ten uzlík (*vytáhne šaty*) Tu koukej, to je Kuba,²² v tom budeš ještě dvakrát tak tlustá vypadat.

Máňa: Ale stafraporte, do toho já netrefím, vzdyť jsem já jak živa takový šaty nenosila.

Honza: To nic nedělá, to je teď móda. A teď tě chci nafrizírovat²³ a oblíknout, a když tě pantáta tak vystrojenou uvidí, on se sám do tebe zamiluje jako do vepřové pečeně, a já si tě potom budu smět vzít. Vašku, přines ten hřeben a tu mouku, co jsem v Praze koupil.

Vašek: Tu je!

Honza: A teď se posad'. (*rozplétá jí vlasy*)

Máňa: Ale Honzo, já jsem dnes ráno skoro celou hodinu strávila, než jsem si ty rulíky²⁴ upletla a ty mně je zas rozplétáš. [p. 44]

Honza: Však já ti ji zas zapletu, to tak musí být. To bude frizúra po módě.

Máňa: Nu, když to musí bejt, jen tak netahej.

Honza: I drž hubu.

Máňa: Ty mně všechny vlasy vyrveš.

Honza: To nic nedělá, jen ty drž, to je móda, kdyby jsi do Prahy přišla, tam již dokonce žádný vlasy nemají, těm je také parukáři vytrhali.

Vašek: Sakulajda, teď vyhlížíš jako roháč.

Honza: Jesli-že se ale ten oficír, co zde v domě je, do tebe zamiluje, tak ti ty všechny vlasy vyškubám. A teď voblíkni ty šaty – I půjdeš-li –

Máňa: Ale safyko, teď jinač vyhlížím. Ale ty! co pak ženský v Praze tak krátký životy mají?

Honza: Arci, to je móda! U ženských přestává život hned u ramen, a u muských až na lejtkách.

Máňa: Ale tys mně to nechal tuze dlouhý udělat, já s tím všechny strouhy vyšmejkám.

22 Celý chlap, výborný v něčem, ekvivalent k německému *ein Richter Kerl*. Viz JUNG-MANN, Josef. *Slovník česko-německý, Díl II., K-O*. Praha: 1836, s. 216. Český výraz použit už v německém originálu hry jako ekvivalent k německé frázi *das ist schön* (to je pěkné). Viz CZAPEK, Johann Maximilian. *Hanns Klachls zweyter Theil*. 1797, s. 63.

23 Ozdobně načesat.

24 Copy.

Honza: To tak musí bejt, to je šlep,²⁵ ten tobě musí Vašek nosit. To je všechno móda.

Máňa: Ale moc-li pak je těch mód?

Honza: Počkej! já ti je povím. [p. 45]

Aria

Módy v Praze jsou všeliký,
nikdy nejsou zpojený.
S jednou není svět veliký
nikteraks zpokojený.
V zimě mívají kaputy,²⁶
k tomu cařibary,²⁷
potom flandák²⁸ tak nadutý.
Ge povre du paris.
Na hlavě sedí čepice,
ta vyhlíží jak opice.

A když jaro přijde, nosí
hned široký kalhoty.
Aby jen nechodil bosý,
má useknutý boty.
Pak si strčí do kapsičky
tak dvoje hodinky,
na jeho chromý prstíčky
nastrká prstýnky.
Pak řekne *com[m]ent porte vous,*
jak se ti vede, bratře, tu?

Zas se šosy ustřihají,
to je k podivení. [p. 46]
Kazajku si udělají,
hned se móda změní.
Na noze ostruhy nosej.

25 Vlečka, převzato z německého *der Schlepp*.

26 Kabát, svrchník.

27 Výraz převzat z německého originálu (*Czaribary*).

28 Původně hanlivé označení pro katolického kněze odvozené od kněžského dlouhého šatu nazývaného flanda.

Po koni neptejte,
že jezdili, se honosej,
ty blázny nechejte.
A v ruce nosí karabáč,
tak jako v poli náš voráč.

(ku konci zpěvu se slyší hlahol u dveří)

Honza: Co je to? to je snad můj otec, honem se schovej, on by se mohl do ní zamilovat.

Výstup 8. [7.]

Waldhaim, Ján, Předešlí

Ján: U kozla! jak pak ta vyhlíží?

Waldhaim: Ha ha ha, zas něco nového.

Ján: Nu pane Kolohnáte! kam pak chtějí?

Honza: Do světa, já víc nechci u mého otce zůstat, já chci utýct, to nesmí žádný vědět.

Ján: A proč pak?

Honza: Protože Mářu tak nedostanu.

Ján: Vždyť jsem já jim slíbil, že jim k ní pomůžeme, Oni mají zde zůstat, a jejich otec jim musí [p. 47] Mářu dát.

Kolohnát [Honza]: Když je to takový, tak zůstanu, hledme, pán je přec hodnej.

Ján: Znají Oni tyto šaty?

Honza: To je vojáček.

Jan: Oni ho museji oblíknout.

Honza: Pročpak?

Ján: Oni museji vojákem být.

Honza: Pán Bůh chraň, to bych musel do boje jít, tam by mě zastřelili, a co by tomu potom Mářa řekla, že jsem se zastřelit nechal?

Ján: Oni ani nebudou střílet, ani nebudou zastřelený, to je všechno jen žert.

Honza: Tak proto přec nejsem voják, když ty šaty oblíknu.

Ján: Né, to se jen stává z ohledu.

Honza: To je něco jinšího – ale kdyby mě předc říz.

Ján: Já řeknu, že se na vojnu dali ze samé lásky, a že je dřív propustit nemohu, leč by se oženili, abych já v regementu²⁹ říct měli, že již měli

29 U pluku.

ženu. Oni ale musejí zdorovat, když jim budou Lojzku dávat, a tak bude jejich otec přinucený jim Mářu dát.

Honza: Co ten pan voják za hlavu má, to bych [p. 48] byl v něm nehledal, mysleji, že to tak půjde?

Ján: Ovšem.

Honza: Tak pojď sem, ty kabátku. (*oblíkne se*) Teď jsem Kuba,³⁰ stafrapor-te, vždyť vyhlížím jak od Legermentu.³¹

Waldhaim: To by byl voják.

Ján: Tak, a teď jdou do zahrady, by je každý hned viděl, já budu dělat, jak bych je učil exercírovat.

Honza: Oni musej napřed, pane soldát. Tedy marš! (*odejdou*)

Výstup 9. [8.]

Waldhaim, pak Kryštof

Waldhaim: Když to tak nepůjde, tak si zejtra sednu s mou Lojzkou do kočáru, a pojedou do Hamburku.

Kryštof: Aha! jsou zde, pane! teď mně řeknou, co je to za manýru mého syna bez mého dovolení na vojnu vzít?

Waldhaim: Pane! to jim nic potom není, to jest má povinnost.

Kryštof: To jim chci hned dokázat. Kde pak je má španihelka?³² Pane! hned mně dají mého Honzu nazpátek. [p. 49]

Waldhaim: On se sám dal.

Kryštof: Co? on se sám dal, můj Honza? Bodejš kluka, já ho za nohy pověsím.

Waldhaim: Protože mu Mářu nechtěj dát.

Kryštof: Aby kozel tu děvku vzal, a ten nešťastný kluk. Pane! já jim dám sto zlatých, když mého Honzu pustějí.

Waldhaim: Pane! co o mně držejí?

Kryštof: Aha! to je mu málo. Já jim dám sto kusů dukátů.

Waldhaim: Ani tisíc, já nemůžu a nesmím, jen jediný prostředek je zde.

Kryštof: A jaký?

30 Slovo převzato z českého překladu v německém originále, tam jako ekvivalent k německému *der Kerl* (chlapík). Viz CZAPEK, Johann Maximilian. Hanns Klachls zweyter Theil. 1797, s. 79. Více pozn. č. 22.

31 V originále hry: německy *das Regiment*, česky legrement. Viz CZAPEK, Johann Maximilian. *Hanns Klachls zweyter Theil*. 179., s. 79.

32 Rákoska, rákosová hůl, v originále hry: německy *die Spanisches Rohr*, česky španhelka

Waldhaim: Jejich syna oženit, abych se mohl vykáza[t], že již měl ženu, o které jsem já nevěděl.

Kryštof: Ale stafraporte, vzdyť on se má ženit. On si má tu kupcovou dceru vzít.

Waldhaim: On ji nechce, nutit ho nemůžeme, dejte mu buď Mářu, a neb on zůstane vojákem.

Kryštof: Pane to neudělám, to radč toho kluka za nohy oběsim.

Waldhaim: Tedy já nemohu pomoct, jiný prostředek já nevím. [p. 50]

Kryštof: Hm! tu děvku mu nemůžu dát, toť by se mně celý svět vysmál, snad se předc odhodlá, že si tu kupcovou dceru vezme.

Waldhaim: To on nechá být.

Kryštof: Já se ho dřív chci zeptat.

Waldhaim: To můžou okusit.

Kryštof: Teď bych přál! abych byl tu Mářu nikdy do domu nevzal. (*odejde*)

Výstup 10. [9.]

Waldhaim sám

Waldhaim: A já bych přál, aby si ji Honza brzy vzal. Opět nekdo? to je nějaký cizí, co ten asi bude chtít?

Výstup 11. [10.]

Mlynář, Předešlý

Mlynář: Zdař Bůh, já se snad nemejlim, že toto Pana Kolohnáta dům jest.

Waldhaim: To jest! odkud přicházíte, otče? a co jest vaše zanepráždnění?

Mlynář: Ó sladké zanepráždnění. Já hledám mou stracenou dceru.

Waldhaim: Jak? kdyby to snad! hm! já se můžu otázat – [p. 51] Hledáte ji již dávno, otče?

Mlynář: Ne dávno, ale stratil jsem ji před čtrnácti lety.

Waldhaim: Ten příběh mě činí žádostivým. Nechtěl by jste tak dobrý být? –

Mlynář: I proč né, pane! Jak doufám, tak jsem u cíle. Já jsem mohovitý mlynář osum mil odtud. S mou nebožkou ženou jsem měl jednu holku, jediný dítě, to jeden čas někam do lesa zašlo, tak sice, že jsme jej mimo všeho hledání a doptávání naleznout nemohli. Má žena se roznemohla, a již na smrtné posteli mě snažně žádala, abych všechno vynaložil to dítě nalézt, a na to umřela.

Waldhaim: Pane! já doufám, že vy dceru vaši najdete.

Mlynář: To já také doufám. Když jsem se tedy dost naptal, tak jsem tu naděj pustil ji více spatřiti, a skoro jsem na ni zapomněl. Tu přišel před čtyřmi nedělemi starý myslivec ke mně a žádal mě o nocleh, já jsem mu ho dopřál, a tu on mně vypravoval, že již šestnáct³³ let světem putuje, vypravoval mně jeho žalosti i radosti [p. 52] a já zas mé jemu. Když on o mé stracené dceři slyší, tak praví: „Pane! vaši dceru vám snad mohu zaopatřit.“

Wadhaim: Vy ji jistě dostanete.

Mlynář: Když jsem já, pravil on, před čtrnácti³⁴ lety skrz tento les šel, našel jsem trojetou holku, ona plakala a nemohla mně ani jméno svých rodičův řícti. Já jsem se tehdy nad ní slitoval, a vzal jsem ji sebou. Jak jsem do Přelouče přišel a se u bohatého pana Kolohnáta zastavil, líbilo se mu to děvče, on jej žádal, a poněvadž jsem já věděl, že to dítě u něj dobře zaopatřený bude, tak jsem mu ho tam nechal. Jděte tam, a já doufám, že vaši dceru tam najdete.

Waldhaim: Ano, milý muži, to děvče jest zde. Ale dřív než do jejího náručí pospíšíte, musíte mně slíbit neco, co se jejího štěstí tejká.

Mlynář: Všecko, co k její lepšímu slouží.

Waldhaim: Ona miluje syna svého dobrodince, mladého Honzu Kolohnáta, také on ji miluje, on je arci trochu hloupý, ale bohatý a hodný. [p. 53] Jeho otec byl ale vždy protí tomu, protože nevěděl, čím dcera je. Chcete vy, otče, vaše svolení k tomu dát?

Mlynář: I od srdce rád, tím způsobem já zaplatím dluh, že on mou dceru živil a vychoval.

Waldhaim: Tak pojďte! Dnes všichni chcem veselí být. (*odejdou*)

Výstup 12. [11.]

Zahrada

Ján, Honza

Marcia

Ján: Do pole jen, vojáci,
jako skála stůjte,

33 Zde časový údaj odpovídá německému originálu hry, ale zatímco ve Štěpánkově textu mlynář uvádí, že dceru postrádá 14 let, v originále ji postrádá 16 let.

34 V originále hry: Před šestnácti lety.

nechte stánky, jonáci,
udatně bojujte.
Život nelitovati
jest pravá udatnost,
pro císaře jej dáti,
to je vojenská ctnost.
Když se k bitvě bubnuje,
když se znamení dá, [p. 54]
tak se hned následuje,
kdo císaře rád má.
Však Bůh nás bude chránit.
Chceme hotovi být,
udatně se vzdy bránit,
umřít neb zvítězit.
Následujem jen trouby zvuk
a hned se začne hrozný hluk.

Honza: Co se to se mnou bude dít,
čeho se mám dočkati?
A kdyby měl bejt otec bit,
musí své slovo dáti.
Já se třesu jak vosika.
Ach, kýž pak je již Mářa má.

Výstup 13. [12.]

Kryštof, Bernard, Lojzka, Nanyňka, předešlí

Bernard: Co pak to zas má znamenat? Je to opravdu?

Kryštof: Ten proklatý kluk, co mně žluči nadělá.

Ján: Váš syn musí bojovat.

Kryštof: Já to ale nepřipustím.

Ján: Již to jinač nemůže být. [p. 55]

Honza: Toho jste vy, tatíčku, všeho příč[inou. Proč]³⁵ jste mně nedal mou
Mářu?

Kryštof: Co pak není žádná pomoc?

Ján: Jen když mu ženu dáte.

35 Zrekonstruováno dle německého originálu hry. Viz CZAPEK, Johann Maximilian.
Hanns Klachls zweyter Theil. 1797, s. 87–88.

Kryštof: Toť já chci, ať ji vezme, tu má Pana Bernarda dceru.

Lojzka: Já jim děkuju za tu milost.

Honza: Tu já nechci! Dejte mně mou Mářu.

Kryštof: To nemůže bejt, jak dlouho já živ jsem. Vzdyť ani nevím, z kterého kouta ji sem vítr přinesl.

Bernard: To je ničemný předsudek, a kvůli tomu chcete vašeho syna nechat zastřelit.

Výstup 14. [13.]

Waldhaim, Mářa, Mlynář, [předešlí]

Mářa: (*k Kryštofovi [k Mlynáři]*) Milý otče, zde jest. Já bez něho nemohu živa být.

Honza: Zlatý tatíčku, prosím vás o mou Mářu.

Mlynář: Strejčku! slyšte mě také. Já jsem mlynář, tato zde jest má dcera, vy jste ji živil, vy jste ji vychoval, za to já vám děkuju. Abych vám ale můj dluh oplatil, tak dám můj mlejn, pole, dobytek a ještě několik tisíc tolarů. [p. 56] Dej[te jí svého s]³⁶yna za muže.

[Všichni]³⁷: To je vaše dcera?

Mlynář: Ano! vlastní dcera! A teď mluvte, co hodláte.

Kryštof: Kdopak by si to byl pomyslíl. Nu tedy, když je to takový, tak ať jsou svoji.

Honza: Juhej! Tu máte zas vaši kazajku, já mám teď ženu a ta je mně milejší.

Bernard: Když se to tak skončilo, tak vám (*k Waldhaimovi a Lojzce*) také dávám mé žehnání, buďte šťastný.

Finále

Všichni: Ke svadbě teď jen pospíchejte
a radostný písň zpívejte.

Ke svadbě, ke svadbě pozveme hostí.

Ten dnešní den budiž jen den radosti.

(všichni odejdou)

Honza: Teď jsi ty má žínka a já jsem tvůj muž, [p. 57]
šťastnějšího ve světě býti nem[ůž].

36 Zrekonstruováno dle německého originálu hry. Viz CZAPEK, J. M. Op. cit., s. 89.

37 Zrekonstruováno dle německého originálu hry. Viz CZAPEK, J. M. Op. cit., s. 90.

Máňa: Teď jsem já tvou žínkou a ty jsi [můj muž],
šťastnější již ve světě býti [nemůž].

Oba: Když jsme se líbili, tak nás to těš[ilo].³⁸

Naše přičinění bude též větší.

A když dojdou naší mladosti dnové,
tak vystoupej mladý Kolohnátkové.

Teď je již hře konec, konec je všemu,
protož, milí pání, půjdeme domů.

(odtancujou)

Konec.

³⁸ Pasáže v hranatých závorkách doplněny dle ZÍBRT, Čeněk. Honza Kolohnát v Přelouči. Směšná zpěvohra J. N. Štěpánka r. 1806. In *Český lid* 25, 1925, č. 8, s. 345.

Ediční poznámka

Překlad druhého dílu hry *Honza Kolohnát z Přelouče* se zachoval v rukopise Jana Nepomuka Štěpánka z roku 1806. Rukopis je nyní uložen v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze pod signaturou Č 407. Má formát A5 a je vázaný v tvrdých deskách, na jejichž přední straně se nachází štítek s pořadovým číslem a s českým i německým pojmenováním hry (latinou, transliterace): 143./ *Hanns Klachel von Přelautsch / II. Theil / Honza Kolohnat z / Přelauče*. Samotná hra včetně titulní strany a seznamu vystupujících osob čítá 57 stran. Před začátkem a za koncem hry se nachází vždy jeden volný list. Rukopis je v dobrém stavu, všechny listy jsou však v pravém horním rohu poškozeny skvrnou od tekutiny, jejímž důsledkem je v těchto místech text částečně rozpítný. Tam, kde skvrna znesnadňovala čitelnost textu, je však text zrekonstruován zřejmě samotným písařem rukopisu. Na dvou listech hry (strany 55 až 57) však pravý horní roh zcela chybí a chybějící text je nutné rekonstruovat dle německého originálu hry a dle českého vydání hry v časopise *Český lid* z roku 1925. Na titulní straně rukopisu je modré razítko Královského českého zemského divadla, což potvrzuje, že ve Štěpánkově době byl rukopis uchováván v knihovně Stavovského divadla pro další možné divadelní použití. Na rubu titulní strany a na straně následující po konci rukopisu je umístěno červené razítko Divadelního oddělení Národního muzea v Praze. Do hry jsou na několika místech vepsány poznámky tužkou. Vpisky tužkou zahrnují gramatické opravy textu, značky #, ΘΘ a zakroužkování či podtržení některých pasáží.

Na titulní straně rukopisu se nachází číslo rukopisu a celý titul hry: *Manuscript / No [Nummer] 39. / Honza Kolohnat / z Přelauče / djl druhý / směssna zpěwobra w 2 gednánjch / zčesstěna / od / Jana Nep[omuka] Štěpánka. / wlastenskeho her zpisowatele při djwadle / stawowskym w Praze*. Dále se zde nachází sdělení pro cenzuru informující o tom, že byla odstraněna místa v textu, které cenzura považovala za závadná: *Wörtliche Uibersetzung / des 2^{t[en]} Theils Han[n]s Klachel / mit Hinweglassung der / Seite 55 gestrichenen und / Seite 29 verbesserten Stelle. / In diesem Ma[nuscript] pag[ina] 25 und 40*. Tento text je napsán samotným písařem hry, Janem Nepomukem Štěpánkem. Titulní strana obsahuje též cenzurní povolení k uvedení již opraveného textu: *Darf aufgeführt werden. /*

d[en] 20 Juny [1]806. / Twrdy m[anu] p[ropri]a. Závěrečná strana rukopisu obsahuje datum dokončení překladu a podpis písaře: Pragae die 21 Junij / 1806. / Joan[n]es Nep[omuk] Štěpanek / Auth[or] natio[nalis] m[anu] p[ropr]ia.

Vzhledem k tomu, že text pochází se samého počátku 19. století a je dochován v rukopisné podobě, jsme se rozhodli vycházet při edičních úpravách ze Zásad transkripce českých textů z barokní doby Josefa Vintra (1998). Snažíme se při tom v maximální míře uchovat jazykové jevy vlastní češtině období přelomu 18. a 19. století anebo motivované nářečně (v tomto případě z nářečí severovýchodočeských, neboť Jan Nepomuk Štěpanek se narodil v Chrudimi a studoval v Litomyšli).

Rukopis je psán smíšenou kurzívou, v níž písař používá střídavě novogotické i humanistické podoby některých grafémů (např. <g>, <o>, <a> nebo <c>). To činí potíže zejména u grafému <c>, který má v písařově podání podobný tvar v obou písmech, ale jeho novogotická verze je doplněna tečkou nebo háčkem k odlišení od jiných grafémů. Zároveň ale písař nedůsledně používá tečku nebo háček pro odlišení grafému <č>, a to jak nad <c> humanistickým, tak novogotickým. V textu jsou tedy hlásky /c/ a /č/ zapisovány grafémem bez jakéhokoli znaménka, s tečkou či s háčkem. Je tedy v zásadě nemožné rozlišit, kdy je háček či tečka nad <c> jeho součástí a kdy představuje diakritikon; v některých případech navíc nelze rozhodnout, jestli háček chybí, nebo je zapsán jako začátek tahu následujícího písmene. Z těchto důvodů rezignujeme na možnost odlišení <c> a <č>, a tedy i na uvádění odchylek v emendacích.

Jedním z podstatných rysů vydávaného textu je, že jeho první část písař dodatečně upravoval. Opravoval, byť ne zcela důsledně, jednak některé pravopisné jevy (např. <i> po tvrdých souhláskách na <y>, <y> v platnosti /í/ na <j> apod. a patrně také dodatečně doplnil některé délky samohlásek a interpunkční znaménka), ale hlavně dělal úpravy hláskové, lexikální, slovosledné a stylistické. Nejčastěji odstraňoval obecně-české prvky (např. wosel > osel, plny kapsy > plne kapsy), měnil slovosled (např. odstraňoval určitý slovesný tvar z koncové pozice) a tradiční onikání přepisoval na vykání, které se nově prosazovalo ve vlastenecké společnosti. Tyto úpravy, důležité pro poznání vývoje textu hry, zaznamenáváme co nejpřesněji v seznamu písařových oprav. Kromě toho tyto úpravy zohledňujeme při řešení edičních nejasností, zejména v otázkách

kvantita samohlásek (např. písařovo relativně důsledné přepisování <j> na konci infinitivů na <i> chápeme jako doklad toho, že zde šlo pouze o grafickou zvyklost, ne o zápis /j/, přepisování <i> v koncovkách indikativu přítomnosti sloves 4. třídy na <j> jako doklad, že šlo spíše o nedůslednost ve značení kvantita než o zápis zkrácené výslovnosti apod.). I přes tyto opravy je ale délka samohlásek a interpunkce v rukopise zapisována značně nedůsledně. Perem psané opravy bohužel nejsou systematicky provedeny v celém rukopisu, ale jen zhruba do s. 34, dále nacházíme opravy už jen ojediněle, perem i tužkou.

Pokud písař užívá diakritická znaménka, pak nad souhláskami píše většinou háček (někdy se tvar znaménka ale blíží i tečce nebo čárce), nad <ě> a nad /ň/ (po němž nenásleduje /e/) tečku, /ť/, po kterém nenásleduje /e/, až na výjimky neznačí vůbec (ojediněle při revizi textu písařem doplněn háček), /ď/ v této pozici značí nesystematicky ve slově ďábel háčkem nebo tečkou nad předcházejícím <e> (např. ve slově teď). Nad rámeček novočeského pravopisu píše někdy písař <ě> i po <g> (nejčastěji ve slově gēsstě), zde přepisujeme jako <e>.

Délku samohlásek značí nesystematicky u /á/, /é/ a /ý/, u /ú/ ji neznačí vůbec, neboť součástí novogotického grafému <u> je háček, odlišující ho od podobných písmen, a /ú/ na začátku slova je zapisováno grafémem <v>, nad nímž se diakritikon neužívalo. /í/ píše písař (nedůsledně) jako <j>. Délka samohlásek je často opravována v revizi textu.

Text převádíme na dnešní pravopisnou normu, tj. transkribujeme <ff> nebo <s> s dvojtečkou jako <š>, <w> jako <v>, <g>/<y>/<i> v souhláskové platnosti jako <j>, <j> jako <í>, <au> jako <ou>, <v> na začátku slova (střídající se v této pozici i s <u>) jako <u>/<ú>. Distribuci <i>/<y>, u písaře značně nesystematickou (ale při revizi částečně opravovanou, např. je odstraňováno <i> po tvrdých souhláskách), upravujeme podle dnešních pravidel, samozřejmě s výjimkou případů, kde nejde o pravopisné kolísání, ale o jinou koncovku (např. buďte šťastný). Distribuci <c>/<č>, která z výše zmíněných důvodů nelze od sebe v rukopisu jednoznačně odlišit, upravujeme podle dnešních podob.

Vzhledem k nesoustavnému značení délky samohlásek tedy vycházíme z toho, že jeho nepřítomnost nemusí být záměrná, mlčky jej proto doplňujeme na základě jiných výskytů v textu nebo znalostí o soudobém jazyce. Za důležité vodítko při tom, jak bylo řečeno výše, považujeme vlastní

písařovy opravy. U diakritik (nebo <j> v platnosti /í/) z dnešního hlediska nenáležitých bereme v úvahu, zda se může jednat o dobový nebo nářeční jev, pak je ponecháváme, jinak emendujeme. Užívání diakritik u souhlásek a <ě> je soustavnější, proto s výjimkou <c>/<č> (odůvodnění viz výše) na odchylky upozorňujeme v emendacích. Obecně ale i tady vycházíme z toho, že nepřítomnost diakritického znaménka nemusí být záměrná, proto se spíše přikláníme k úpravě. Výjimkou jsou podoby, u kterých je doloženo kolísání (vždy – vzdy, nějaký – nejaký) nebo jevy, které lze vysvětlit nářečně (např. nedostatek jotace po labiálách), zde kolísání ponecháváme, nejedná-li se o ojedinělý výskyt.

Ponecháváme označenou délku:

- na konci některých předložek a příslovcí (protí, vedlé, podlé)
- v nom. pl. životných substantiv (lidí, pání)
- u jednotlivých slov: divadlo, líbé, dosavád, mímo

Upravujeme:

- <j> na konci infinitivu
- <i> u indik. prez. sloves 4. třídy
- <j> v 2. os. sg. a <é> v 2. os. pl. na konci imperativu sloves 2. třídy a v případě pl. i u slovesa být
- <é> v 3. osobě singuláru na konci indik. prez. sloves 1. a 2. třídy
- u jednotlivých slov: <j> ve slově křik

Ponecháváme krátkost:

- v koncovkách 3. os. pl. indik. prez. -eji, -ěji ...
- u adjektiv a zájmen v inst.sg.m./n. (s tím, se šťastným)
- u jednotlivých slov –řikat, jedenkráte, pořad

Zkratky jmen jednajících postav rozepisujeme. Důsledně sjednocujeme kolísání ve jménech postav podle převažující podoby – jsou tedy používány pouze varianty Kolohnát (ne Kolohnat), Lojzka (ne Lojska), Waldhaim (ne Waldheim), Ján (ne Jan), Mářa (ne Mařa).

Slova cizího původu a promluvy v jiném jazyce, psané humanistickou polokurzívou, ponecháváme v původní podobě a vyznačujeme je kurzívou.

V maximální míře respektujeme dobově a nářečně charakteristické podoby a tvary slov nebo podoby charakteristické pro mluvenou řeč: protetické v- (např. vosika), zjednodušování souhláskových skupin (např. jes-

li, nazdor). Je zachováno také originální psaní předložek a předpon s, z, s-, z-. Je odstraněno pouze psaní podle výslovnosti u asimilace znělosti souhlásek (heský > hezký) s výjimkou slova svadba (podle adjektiva sva-dební).

Dle dnešního úzu je upravován pravopis mně/mě (zapoměli > zapomněli), hranice slov a psaní velkých písmen. Výjimkou u hranic slov jsou případy některých spojovacích prostředků a spřežek, které v době vzniku textu mohly být považovány stále za samostatná slova (např. do prostředka). Ve veršovaných pasážích odstraňujeme velké písmeno psané mechanicky na začátku každého řádku.

Interpunkci užívá písař značně nesoustavně a znaménka na mnoha místech chybějí. Její repertoár se omezuje na čárku (užívána spíše sporadicky), tečku, závorky, dělicí znaménko na konci řádku a vykřičník a otazník, které jsou často psány i v rámci větného celku, a je po nich proto užit to malé písmeno. Tento způsob naznačení intonace, obvyklý i v raněnovověkých tiscích, ponecháváme, jinak interpunkci doplňujeme podle novočeských pravidel. Tečky za nadpisy a za označeními postav, které pronášejí promluvu, odstraňujeme. Za zvolacími větami zakončenými tečkou nebo bez koncového interpunkčního znaménka doplňujeme vykřičník, za tázacími otazník.

Seznam písařových oprav

- p. 3: se jme třepetati] počina giž klepati
- p. 4: proti vyjít] na protj git; že jen oni] že gen samy oni; měl tuž podobu] tež [...]; stranou ukládám] na stranu dávám
- p. 5: Vidíte] Wydeg; hnedličko přijde můj Honza se svou nevěstou a s tchánem] nickon [?] muj Honza s geho newěstau a s tchanem přigde; svou dceru] wassi dceru
- p. 6: panu doktorovi poslal jsem plnou škatuli koláčů] panu doktorowy gsem plnau sskatuli koláču poslal; Váš syn nedostal tu nevěstu] Gegich syn tu newěstu nedostal; doktorová dcera] doktora dcera; počkejte pane Bernarde] počkagi pane Bernard; ten nám všecko poví] ten nám to powj
- p. 7: Počkejte, to je celá historie, co vám budu povídat.] Počkag, to ge cela hystorige co powydat budu.; si vzal tu nevěstu] sy tu nevěstu vzal; a že mu radím] necham radit; nechat do bláznírny zavřít] do ss[...]

- zawřit; To mě dal vzkázat?] To mě nechal říct?; Vy jste musil] Oni museli
- p. 8: že [jste mohl] ode mě žádat, bych svou dceru vašemu hloupému synu za ženu dal] že odemě žádat mohli, bych ga swau dceru gegich hloupému synu; Užívejte] Užiwagi; tohoto líku] toho ljku; a snad váš ztracený rozum opět nabydete] a [...] snad gegich stračený rozum opět nabydou; a co má být?] a co pak ma byt?; vašeho syna] wassemu synu; navzdor] nazdor; však se přec časem svym milovat budou] wssak oni se přeč mylovat budou
- p. 9: Ona, to! výborné děvče.] To gest ona, to ge to wyborné děvče.; Bernardova dcera] Bernarda dcera; jakživ bych byl] ga bych to byl jakživ; jste vy] gsau on
- p. 10: jsem ti řekl] gsem tobě řekl; Počkejte] Počkagi; kupcova] kupce
- p. 11: Proklatý kousek] To gest proklaty kausek; příteli Feldrovi] příteli [...]; my musíme předejít] my musýme te wěcy předegit; Já nepochopuju.] Aučinek od toho nepochopuju.; nech se mě o to ostatní postarat] nech mě o to ostatní se starat
- p. 12: Lajtnant Drsný] Laytnant [...]; Směle k cíli pokračujme!] Chceme k skutku pokračovat!; Lásce život odvažujme!] Pro lasku chceš něco bez[...]; nebudme však zpozdíli!] Pro[...e tuto chwjli; Žádná ať se práce spoří.] Žadna práce se nespoří; Pohlédněte] Pohlédnau
- p. 13: Jen pohlédněte na mě sem] Gen na mě trossku kauknau; máte] Magi
- p. 14: tlustá jako potěž] tlusta gako [...]; jste vy ten] Oni gsau; Neb jsem teď] Ga gsem těd
- p. 15: takový řetízek koupil] takový řetizek d[...rky kaupjl; řezník] ten řeznj
- p. 16: uši od toho zalehaly] vssi od toho [...li; Tu se postavějí] Wydegi tu; máte] magi; protože] poněwadss
- p. 17: tři kuliček] tři kuličky; řekněte] řeknau; přicházíte] gdau [...] Oni; Vidíte] Widěgi; počkejte, já vám] počkagi, ga gim; Víte] Vědi; Vy se smějete!] Oni se směgau
- p. 18: na koni] na[...] koni; kůň že nesmí] kun nesmj; udělala mě ten kousek] uděla mě ten sspas; chcípala mě na vzdor] chcípne mě na zdor; jste jel] ssli; Máte Mářu rád?] Magi oni gegich Mářu rád?; Lituji vás, neb Mářu nedostanete.] Ga ge litugi, neb oni Mářu nedostanau.

- p. 19: povídáte] powydagi; Vy si máte] Oni sy magi; dceru Bernardovu] dceru Bernarda; Vy se musíte protivit] Oni se gim musegi; já vám potom pomůžu] ga gim; dostanete] dostanau; Jděte] Gdau; chci u vašeho otce bydlet] ga chci u gegich; na okamžení] tež w okamženj; pojednou] nagednau
- p. 20: ať si jenom víno hnedky přinýst dáte] At sy gen wjno přjnjt hnedky nechate; vody nezažiji] a wodu nepigu
- p. 21: doktorovu dceru] Kolohnata dceru
- p. 22: Ještě jedno chci uvážiti] Gesste to chcy odvážitj; Přestat pak mě vždy mořiti] Přestanau mě pak mořitj; Jít] Gdau; s jeho špásem] s gegich
- p. 23: podej] deg; Chci mu jeho hlavu stít.] Gen mu chcy hlawu stočit.
- p. 24: Mám pěknou radost] Ga mám
- p. 25: Víím již všecko] Ga giž vjm wssecko; konec udělám] chcy konec vdělati; Mlč s tvou Mářou] Mlč mě stwau Mařau; mají velký kapsy, ale někdy málo v nich] magi často welky kapsy, ale málo v njch; Samou láskou] Pro samau lasku
- p. 26: vašeho] wassemu
- p. 27: já bych sám dostal strachy psotník] ga bych sám strachy psotnjk dostal; Proč pak jste tak pořad smutná, Lojzko? upokojte pak se jedenkrát.] Proč pak gsau tak pořad smutný Loisko vpokogeg pak se gednau
- p. 28: nepřišel již] nepřissel wic; Ale jak pak to možné?] Ale gak pak ge to možne?; jste se s ním seznámila] se s njn seznámili; nepřišel již] nepřissel wic; Od té doby jsem ho nespatriła.] Ga gsem ho od té doby nespatriła.; smím vás o vaše jméno žádat?] smym ge o gegich gmeno
- p. 29: mohla by jste mě mít ráda?] mohli by gen mě mýt rádj; Vy se mě líbíte.] Oni se mě liběgi.; nevím vaše jméno] newjm gegich gmeno; odejmout] odtrhnaut; O tom víím] O tom ga wjm; bude ho držet] a bude ho držet; jste vy to?] gsau oni to?; pro mou nevěstu] pro mau [...] nevěstu; dejte nám své svolení] dagi nám gegich
- p. 30: zmařená] stracena; nejsem již ten bohatý kupec] negsem wic; jak jste mě v Hamburku znali] gak oni mě; musel jsem se z mé vlasti odstranit] musel gsem z me wlasti odstranit; dal své slovo] mé slovo dal; Jste zpokojen] Gsau oni zpokogeny; to tak daleko přivedu] ga to tak daleko

- p. 31: činíte] činěgi; na suchu] na čistym; Tvá jsem.] Ga gsem twá; Ať přezvíme] At pak přezwjme; co pak chcete] co pak chtěgi [myt]; vám slíbil] gim slibyl; ve vaší lásce] gim w gegich lasce; Váš otec] Gegich otec; aby jste si Mářu vzal] aby sy oni Mařu wzali; dcerku] dceru; Chci vám poradit] Ga gim chcy; jak by jste Mářu dostat mohl] gak by Mářu dostat mohli; Tuhle na tu maškaru koukněte.] Wyděg tuhle masskaru; oblečte] oni oblečau
- p. 32: Aby jste čertu, ale né oslu podobný byl.] Aby čertu, ale né oslu podobný byli; vám podobný] gim podobný; budete hledat svého otce] budau hledat gegich otec; on se vás bude bát] on se gich bude bát; váš otec] gegich otec; co sám budete chtít] co oni sami budau chtit; oblékněte] obleknau; ten starý Kolohnát] Ty starý Kolohnát; má svému synu] Maš twému; sic ho k zemi hned vrhnu] sic ge k zemi hned wrhne; hlavu mu rychle strhnu] Hlawu tobě strhne
- p. 33: jazyk na něj vyplázni] gazyk na ně
- p. 34: Matka tvá přichází k tobě] Twa matka ge zde w osobě
- p. 35: Bernardovu dceru] Bernarda dceru
- p. 36: v zahradě] w hradě
- p. 38: Když se mě jednou zalíbí] A když
- p. 45: Nikdy] [...]
- p. 51: Když jsem se tedy dost naptal] Kdiž se tedy dost naptal
- p. 52: Ano, milý muži] Ale myli muži

Seznam emendací

- p. 3: muzikanti] Muzýkanti; pojďte] pogdte; inštrumenty] Insstrumenty
- p. 4: vyšvihnutého] wysswýhnuteho; zapomněli] zapoměli; ještě] gėsstě; Přelouči] Prelauči
- p. 5: nepřišli] neprissli; Šťasný] Sstasný; předešli] Předesslj; bejt?] beyt.; Mně] mě; doktor] Doktor; dá?] dá.; hezký] heský; ještě] gesste; vždyť] wždyt
- p. 6: pěkně] pěkne; teď] třed; hezký] heský; mně] mě; předešli] Předessli; lahvičkou] lahwjčkau; Zimničky] Zimnjcky
- p. 7: Chtěli] Chteli; mně] mě 2×; řekni] řeknj; nejdřív] negdřuw; doved] Dowěd; vzkázat] wskázat; v tom?] wtom!
- p. 8: dal] dál; Mikši] Mýkssi; jděte] gdete; přiveďte] přiwedte; mně] mě 3×; Vy] Wj; hezká] heská; ještě] gėsstě 2×

- p. 9: Bernardova] Bernardowá; mně] mě
- p. 10: ženění] ženenj; nejspíš] negspjs; předešlí] Předessly; Toť] Tot
- p. 11: Ještě] Gesste; teď] ted; Vždyť] Wždyt; teď] téd; mně] mě; vydávat] wydáwát
- p. 12: buď] bud; zmužilý!] zmužily; odvažujme] odvazugme; nebudme] nebudme; ať] at; mé!] mé; jsme] gsmé; pojd'] pogd 2×; Pohlédněte] Pohlendnete; Tent'] Tent; toť] tot; zpět] spět
- p. 13: Kolohnát] Kolohnaut; teď] ted 3×; tallie] Tallie; švallye] SSwalie; příhody] prihody
- p. 14: hezký] heský; vy] wý; německu] nemecku; teď] téd; Kolohnát] kolohnat; ještě] gěsstě
- p. 15: koupil] kaupjl; teď] ted; těch] tech; Ont'] Ont; mně] mě; Co?] Co; Hledme] Hledme; mě] me; Sedmi] sedmi;
- p. 16: invalida] Inwalida; ještě] gěsstě; mně] mě 4×; neviděl] newydel; tuze] tuže; ještě] gěsstě; kafe] Kafe; biliaru] Biliaru
- p. 17: mně] mě 3×; bulije] Bulige; přicházíte] přjcházyste; křik] křjk 2×; ještě] gěsstě
- p. 18: koni] konj; Toť] Tot; kůň] kun 2×; s nima] snjma; mně] mě 2×; teď] ted; nedostanete] nedostanate
- p. 19: hezký] hesky; Jděte] Gdete; vašeho] wassého
- p. 20: činiti] činitj; ať] At; přinýst] přjnjt; příkladu] prikladu; těžkost] těsskost; smrti] smrtj
- p. 21: třpitěji] Třpjtěgi; hezký] hesky; teď] ted; tě] te; pojd'] pogd; sedni] sednj; Mně] Mě; hezkou] heskau; hledte] hledte; umřel?] vmřel
- p. 22: tě] te; Ještě] Gesste; uvážiti] uwážitj; mořiti] moříti; procházku!] prochasku; časem?] časem; špásem!] sspasem; zarmucovat?] zarmucowat; Můžeš] Můžeš; hezký] hesky; muži!] muži
- p. 23: mně] mě 2×; neudělej!] nevděleg; muži!] muži.; předešlí] Před.; odměkčiti] odměkčjti; kusy] kusý; rozsekám!] rozsekam; chuť] chut; zahnati!] zahnati; jsem?] jsem; sem!] sem.; korporál] Korporal; jít!] gjt; pojd'] pogd
- p. 24: šavlici!] ssawlicy.; vidlici!] Vidljcy; křik] křjk; povyk] powjk; mně] mě; smrti] smrtj; pročpak] Pročpak; papá] Papa 2×; Není-li] Nenili; hezký] hesky
- p. 25: nich] njch; musíš] musýs; odběhne] odběhné; předešlí] Předessli; ont'] ont; divoký] djwoky

- p. 26: vyřídil] wyrjdil; děti] dětj; nebožka] nebosska
- p. 27: nebožky] nebossky; sukni] sukny; půlnoci?] pul nocy.; Pojdte] Pogdte; připravit] připrawjt; Loizko?] Loizko
- p. 28: Ještě] Gesste; mohovitý] mohowýtý; stará] stára
- p. 29: mně] mě 2×; jsme] gsmé 2×; teď] ted; ještě] gėsstě 2×; Jeníčku] Jěničku; dal] dál; předešlí] Před.
- p. 30: zpokojenost] zpokogěnost; nazpět] naspět; dá?] dá.
- p. 31: nazpět] naspět; s toho] stoho; upevnit] vpewnjt; pojdte] pogdte; Ať] at; mně] mě; vzdyť] wzdit
- p. 32: půlnoci] pulnocý; ještě] gėsstě; ouzkosti] auskosti; Br, br; ten] Br Br Ten
- p. 33: pazoury] pazaury; ukážeš] vkážeš; vyplázní] vypláznj; brání-li] bránili; chňapni] chnapnj; lapni] lapnji; ještě] gėsstě; čekati?] čekatj; Ať] At; jest] gěst
- p. 34: koukněte] kaukněté; ouzkost] auskost; teď] ted; ptáti?] ptáti; musí!] musý; kusy!] kusy; Teď] Těd; přichází] přjchazy; zvyk] zwyk; nekřič] nekřjč; dáblovi] dablows; křičeji] křjcegi; Všichni] Wssichnj
- p. 35: to?] to.; čert!] čert.; mně] mě 3×; zlodějové] zlodegowe; taškářové?] tasskařowe; toť] tot; aspoň] aspon
- p. 36: Oběsím] Obesým; Hleďte] Hledte; mně] mě; ochrániti!] ochranitj; přiveďte] Přiwedte; sem!] sem; všichni] wssichnj
- p. 37: oběsím] obesym; živobytí?] žiwobyti; tatíčku] Tatičku; mně] mě
- p. 38: čerta!,] čerta; libý] ljby; teď] Ted; mně] mě 3×; zpátky] spatky; nápis] napýs; sem?] sem; daji?] daji; čeled'] Celed
- p. 39: chyťte] chitte; vy] wý; nešťastným] nesstastným; šťastným] sstastným; mně] mě
- p. 40: mně] mě; ještě] gėsstě
- p. 41: Kolohnátů] kolohnátu; mně] mě 2×; musíš] musýs; buď] bud; odveď] odwěd; Všichni] Wssichnj; dostane] dostané
- p. 42: předešlý] Předessly.; odběhne] odbehne; pojd'] pogd; Prahy] Prahý; žádná] žada; Teď] Ted
- p. 43: máš-li] mášli; Honzíčku] honzycku; ještě] gėsstě; vzdyť] vzdit; teď] ted 3×; tě] te; posad'] posad; mně] mě
- p. 44: mně] mě 2×; parukáři] Parukaři; teď] ted 3×; oficír] officyr; voblíkni] wobliknj; půjdeš-li] pugdessli; moc-li] mocli; těch] tech
- p. 45: cařibary] Cařibary; kapsičky] kapsýčky; hodinky] hodinký; prstíčky] prstičký

- p. 46: honem] Honem; vyhlíží?] wyhliži; vědět] wědet; Vždyť] Vždit; slíbil] slybýl
- p. 47: hledme] hledme; chraň] chran; nechal?] nechal
- p. 48: půjde?] pugde.; pojd'] pogd; Teď] Ted; vždyť] wždýt; teď] těd; sol-
dát] Soldat; Tedy] tedy; marš!] marš; teď] ted; mně] mě; vzít?] wzyt.;
povinnost] powynost; španihelka?] sspanihelka.; nazpátek] naspatek
- p. 49: Honza?] Honza.; nešťastný] nesstastny; o mně] o mě; nevěděl]
něwěděl; vzdyť] wzdit; bud'] bud
- p. 50: děvku] dewku; toť] tot; mně] mě; okusit] okusýt; Teď] Těd;
chtít?] chtit.; Mlynář] Mljnař 2×; Mlynář] Mljnař
- p. 51: Mlynář] Mljnař; příběh] přibeh; Mlynář] Mljnař 3×; nebožkou]
nebosskau; dítě] djté; snažně] snážně; dítě] djte; naděj] nadég;
spatřiti] spatřitj; zapomněl] zapoměl; nedělní] nedelmi; nocleh]
noclech; mně] mě 2×
- p. 52: Mlynář] Mljnař 2×; mně] mě; řícti] řictj; přišel] přjssel; zastavil]
zastawýl; děvče] dewce; poněvadž] ponewadss; Jděte] Gdete; mně]
mě; slíbit] sljbýt; syna] sýna
- p. 53: nevěděl] newědel; dát?] dát.; Mlynář] Mljnař; pojdte] pogdte;
nelitovati] nelitowatj
- p. 54: vzdy] wzdy; začne] začné; dočkati?] dockati; dáti] dátj; předešlí]
P; znamenat?] znamenat.; mně] mě; žluči] zluči
- p. 55: mně] mě 2×; Mářu?] Mářu.; Toť] Tot; ať] at; děkuju] dekugu 2×;
Vzdyť] Wzdyt; Mlynář] Mljnař 2×; mlynář] Mljnař; jste] gsté; ještě]
gěsstě; několik] nekolik
- p. 56: dcera?] dcera!; Mlynář] Mljnař; teď] ted 3×; ať] at; mně] mě;
budte] budté; Všichni] Wssichnj 2×; teď] těd ; budiž] budiš
- p. 57: šťastnějšího] SStastněgssiho; světě] světě 2×; Teď] Ted 2×;
šťastnější] sstastněgssi; příčinění] přičinenj

Seznam literatury

- BALHAR, Jan a kol. *Český jazykový atlas 4*. Praha: Academia, 2002. 626 s.
- BALHAR, Jan a kol. *Český jazykový atlas 5*. Praha: Academia, 2005. 680 s.
- CZAPEK, Johann Maxmilian. *Hanns Klachls zweyter Theil*. 1797. 91 s.
- JUNGMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl I. A–J*. Praha: 1835.
- JUNGMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl II. K–O*. Praha: 1836.
- JUNGMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl III. P–R*. Praha: 1837.

- JUNGMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl IV. S-U*. Praha: 1838.
- JUNGMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl V. V-Z*. Praha: 1839.
- ŠTĚPÁNEK, Jan Nepomuk. *Honza Kolohnat z Přelauče. Djl druhý*. Rkp. 1806.
Manuscript No. 39. 57 s.
- THÁM, Karel Ignác. *Deutsch-böhmisches National-lexikon*. Praha – Vídeň: 1788.
- VINTR, Josef. Zásady transkripce českých textů z barokní doby. In *Listy filologické* CXXI, 1998, č. 3-4, s. 341-346.
- ZÍBRT, Čeněk. Honza Kolohnát v Přelouči. Směšná zpěvohra J. N. Štěpánka r. 1806. In *Český lid* 25, 1925, č. 8, s. 306-320, 341-345.